

ἔχομεν ἐκεῖνο τῶν κωφκαλῶν. Πολλὰ ἄγχι φυλαὶ ἀνωτέρας πάντως διανοητικῆς ἀναπτύξεως τῶν ζώων δὲν ἔχουσι γλῶσσαν πλὴν ἀνθρώπων τινῶν ἡχων καὶ ὅμως συννενοῦνται. Ἡ λέξις εἶναι συνθηματικὴ ἔκφρασις τοῦ ὀνόματος παντός ἀντικειμένου. Κατ' ἄλλον τρόπον ἐκφράζονται οἱ Ἕλληνες, κατ' ἄλλον οἱ Αἰγύπτιοι καὶ κατ' ἄλλον οἱ Ἰνδοί. Ἀνατρέχοντες εἰς τὴν ἀρχικὴν οἰκίαν τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων γλωσσῶν, παρατηροῦμεν ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἐν τῇ πρωτογενεῖ αὐτῶν καταστᾶσαι στεροῦνται γλώσσης καὶ βαθυμῆδὸν διὰ τῆς συστάσεως κοινωνιῶν προβαίνουν εἰς τὸν σχηματισμὸν λέξεων, ἐκφραζουσιν τὴν ἐννοίαν τῶν εἰς τὴν ἀντίληψιν αὐτῶν ὑποπιπτόντων ἐκαστοτε ἀντικειμένων, ἐνῶ ὁ τρόπος τοῦ βίου τῶν ζώων δὲν ἐπιτρέπει τοιαύτην ὑπόθεσιν ὥς μὴ ἐξερχόμενος τῶν ὁρίων τῆς αὐτοσυντηρήσεως.

Τοιαύτην λοιπὸν ἰδιότητα, προσκτηθεῖσιν ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, οὐδέν ἐστι λόγον ἔχομεν νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι θὰ ἐδημιούργουν τὰ ζῷα χάριν πολυτελείας, ἀφοῦ οὐδεμία ἀνάγκη πρὸς τοῦτο ὑφίσταται καὶ ἀφοῦ διὰ τὸ περιορισμένον σημεῖον τοῦ βίου των ἀπλοὶ ἦσαν εἰσὶν ἀρκετοὶ πρὸς συνεννόησιν.

Βάσις τῆς συννενοήσεως εἶναι ἡ ἔκφρασις. Ἄνευ αὐτῆς δύσκολος καθίσταται πᾶσα συνεννόησις μεταξὺ τῶν ζώων. Ὁ κανὼν οὗτος ἰσχύει καὶ διὰ τοὺς ἀνθρώπους. Αἱ εὐμενέστεραι λέξεις ἔχουσιν ἀπελπιστικὴν σημασίαν, ὁπόταν προσφέρονται δι' ἡθους ἀπειλητικοῦ. Ἡ ἔκφρασις εἶναι ἡ γλῶσσα τοῦ κυνός, ἡ γλῶσσα τῆς γαλῆς, ἡ γλῶσσα τοῦ ἀλέκτορος καὶ ὄλων τῶν ζώων. Δι' αὐτῆς ὁ κύων ἀποτείνεται πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὸν κύνα, ὁ κύων πρὸς τὴν γαλῆν καὶ ἡ γαλῆ πρὸς τὸν ἀλέκτορα. Πάντες ἐννοοῦμεν τὴν ἀπειλητικὴν ὕλην τοῦ κυνός, ἢ τὴν θρηνητικὴν ὠρυγὴν τοῦ τὴν πλήρη ὠπείας ἐπαιτικὴν φωνὴν τῆς γαλῆς καὶ τὴν θριαμβευτικὴν κρυγὴν τοῦ ἀλέκτορος. Ἡ μουσικὴ θεωρεῖται παγκόσμιος γλῶσσα, εἶναι ἀποτύπωσις τῆς ἐκφράσεως. Διὰ τοῦτο ἔχομεν πολλὰ παραδείγματα, ἀποδεικνύοντα ὅτι τὰ ζῷα αἰσθάνονται τὴν μουσικὴν. Δὲν ἠξέυρομεν δικτὶ ἡ ἐπιστήμη ἀναζητεῖ νὰ διασκήψῃ τὸ ζήτημα τοῦ τρόπου τῆς συνεννοήσεως τῶν ζώων. Ἀλλ' ἐὰν θέλῃ νὰ συνδιαλεχθῇ μετ' αὐτῶν, ἡ μουσικὴ εἶναι ὁ καταλληλότερος τρόπος.

III

Οἱ ἄνθρωποι οἱ ἀγαπῶντες τὰ παραδοξὰ οὐδὲν ἔστιν ἀρεσθῶσι εἰς τὰ ἐπιχειρήματά μας, διότι ἐν ταῖς ἀθώαις συναθροίσεσι τῶν πτηνῶν θέλουσι νὰ βλέπωσι κοινωνικὰς φωνητικὰς καὶ εἰς τοὺς κρωγμοὺς τῶν ἐπιπλανητῶν χητῶν, παραγγελίας φιλοστοργίας ¹).

1. Ἰδὲ Κερ. Ζωολογία ψυχῆ.

Περιοδικόν τι ἐν τοῖς ἀνελέκτοις αὐτοῦ γράφει ἀρκετὰ ἄξια ἀναγνώσεως ὑπὸ τῶν τοιούτου εἶδους ἀνθρώπων. Ὁ γράφων ἐν αὐτῷ κ. Α. ἐπὶ τῇ ἀφηγήσει κυρίως τινός ἐν τῇ παλαιᾷ οἰκίᾳ ἤκουσε μὲς ἄδοντες μελωδικῶς, οὐ δ' ἐπὶ στιγμὴν ἀμφέβαλλε περὶ τοῦ ἀξιολοπίστου τῆς διηγήσεως, ἠρεύνησεν ἐν τοῖς χρονικοῖς τῆς ἐπιστήμης καὶ ἀνεῦρεν ἐν τῷ περιοδικῷ «Φύσει» ὅτι ὁ ἱατρός κ. Brierre μετὰ πλείστων ἐπιμαρτυρούντων τὸ συμβάν, ἤκουσε μὲς ἄδοντες κατὰ τὸν τρόπον τῶν καναρινίων, ὅτι δὲν ἠξέυρομεν πῶς, τοὺς συνελθόντες ἐπ' αὐτοφώρῳ τραγωδοῦντας, ὡς ἐξήγαγεν ἐκ τῶν παλαιῶν κινήσεων τοῦ λάρυγγος καὶ τέλος δὲν παραδέχεται ὅτι τὸ ἄσμα δὲν εἶναι ἀπλὴ μίμησις τῶν καναρινίων.

Δὲν εἴμεθα ἐκ τῶν ἀπελπιζομένων εὐκόλως. Ἀναμφιβόλως ὁ κ. Α. εἶναι οὐχ ἥττον τοῦ κ. Brierre φαντασίας ζωηρᾶς καὶ πιστεύομεν ὅτι μετὰ τὸν καιρὸν θὰ γράψῃ ὅτι ὁ κ. Brierre, μετὰ πλείστων ἐπιμαρτυρούντων τὸ συμβάν, εἶδε ποντικὸν χορεύοντα τετράχρον, ὡς ἐξῆγεν ἐκ τῶν ρυθμικῶν κινήσεων τῶν ποδῶν των καὶ δὲν παραδέχεται ὅτι ποντικοὶ τόσον νοήμονες ἀγνοοῦσι τὸ βᾶλς.

Δ. ΚΑΛΑΠΟΘΑΚΗΣ

Η ΠΡΟΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ

Διήγημα ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ

ΠΠ

N. B. ΠΑΓΚΩΣΤΑ

(συνέχεια)

Μήπως εἶναι μέγα δυστύχημα, ἀνέκδοξα, νὰ ἐγκαταλείπῃ τις οὕτω τὰς πόλεις καὶ νὰ εὐρίσκηται μόνος;

Εἶμι ἐλεύθερος καὶ οὐδὲν ἐνοχλεῖ τὴν σκέψιν μου, προσέθεσα ἀγερώχως· αὕτη εἶναι ἀνεξάρτητος ὡς ὁ ἀήρ, ὃν ἀναπνέω.

Τὰ δάση ταῦτα, ἅτινα ὑψοῦνται ἐν εἵδει ἀμφιθεάτρου ἐπὶ γῆς χέρσου, περικλείουσιν ἴσως καλύβην τινὰ φιλόξενον· θὰ κατακλίνωμαι ἐπὶ ψάθης ἣν θὰ κατασκευάσω, καὶ ἡ λίτῃ τροφή μου θὰ παρασκευάζεται ὑπ' ἐμοῦ. Οὐδέποτε θ' ἀπολαμβάνω τῶν θορυβωδῶν ἐκείνων ἡδονῶν, αἵτινες ἐξαμβλύνουσι τὸ αἰσθητικὸν ἀνευ τέρψεως αὐτοῦ, οὐδεὶς θὰ διαταράττῃ τὴν ἀνάπαυσίν μου, καὶ θὰ ἀπολαμβάνω ἡδονὰς εἰρήνης, ἐνῶ οἱ ὅμοιοι μου κατασπαράσσονται ἐνεκὰ πλάνης.

Ἐστῆριξα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν χειρῶν μου, καὶ ἠσθάνθην δάκρυον λύπης καταρρέον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν μου,

οὐς ἀνύψωσα πρὸς τὸν Οὐρανόν· ἦτο δάκρυ εὐγνωμοσύνης. Ἦτο πέμπτη ὥρα τῆς ἐσπέρας, ὁ Οὐρανὸς ἦτο καθαρὸς, ὁ ἥλιος ὑπέτρμεν εἰς τὸ φύλλωμα, καὶ ἔλαμπεν ἐπὶ τῆς χιόνος τῶν ὑψηλῶν ὀρέων· οὐδέν· ἄλλον θόρυβον ἤκουε τις ἢ τὴν βοὴν τῆς μυρίκης, καὶ ἡ βαθεῖα ἐκείνη γαλήνη διεχέετο ἐπὶ τῆς καρδίας μου.

Δὲν ἤμην μὲν ὅμως περιβλεπτον, καὶ τὸ ὄνομά μου ἐξηφανίζετο εἰς τὴν πληθὴν τῶν προγεγραμμένων, ἀλλ' ὠνειροπόλουν τὴν δόξαν τοῦ Βαρνεθέλδου καὶ Σίδνεϋ, καὶ ἡ ψυχή μου ἐξεγείρετο.

Ὑπάρχουσι στιγμαί, καθ' ἃς τὸ αἷμα κυκλοφορεῖ ταχύτερον, ἢ καρδιά πάλαι μετὰ πλειότερας δυνάμεως, γλυκεῖα θερμότης ζωογονεῖ τὰ ὄργανα, αἱ δυνάμεις αὐξάνονται, ἡ φαντασία καθωραϊζεται, αἱ αἰσθήσεις συσφίγγονται καὶ συγχέονται· ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει εὐρισκόμενός τις διατρέχει τὸν βίον μετὰ ταχύτητος λανθανούσης καὶ ζῇ καλότερον.

Εἰς μίαν τῶν στιγμῶν τούτων τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἐτύγχανον, καὶ μ' ἐφάνη, ὅτι ἡ φύσις ἦτο κτῆμα ἀπέραντον, ἀφ' οὗ πρὸ πολλοῦ χρόνου ἀποθεβλημένος διετέλουν καὶ ὅτι ἐπανεῴων αὐτό.

Ἠγέρθην καὶ ἠκολούθουν τὰς ὀχθὰς τοῦ ρύακος ἀναβαίνων πρὸς τὴν πηγὴν αὐτοῦ· ὁ μυρμιρισμὸς αὐτοῦ ἐπέφερεν εἰς τὴν ψυχὴν μου θλίψιν εὐάρεστον, καὶ ἡ αἴσθησις τῆς ὑπάρξεώς μου ἐκτονταπλασιαζέτο. Δὲν ἤθελον ἴσως δώσει λόγον τῆς ἡδύτητος τῶν συγκινήσεων ἐκείνων, ἀλλ' ἦσαν ζωηραί καὶ ἀγναί. Οὐδὲν ἀντικείμενον μ' ἀπησχόλει ἰδιαιτέρως, ἀλλὰ τὰ πάντα συνεκίνουν τὰς αἰσθήσεις μου· τέλος δὲν ἡδυνάμην πλέον νὰ ὑποφέρω εἰς τὴν ταχεῖαν διαδοχὴν τῶν παθημάτων μου, ἅτινα με κατεπείζον μετὰ τινος ἡδύτητος, καὶ ἡ καρδιά μου ἐδοκίμαζε τὸ εἶδος ἐκεῖνο τῆς πίεσεως, ὅπερ τὴν συστέλλει χωρὶς νὰ τὴν πληγόνῃ.

Εἰς θέσιν τινά, εἰς ἣν τὸ δάσος καθιστάμενον πυκνότερον, ἀπέκρυπτεν ἐκ τῆς ὁράσεώς μου τὴν πορείαν τοῦ ρύακος, ἐστηρίχθην ἐπὶ τινος ἐλάτης καὶ ἀφίει στεναγμόν, ἀπασαί αἱ δυνάμεις τῆς ψυχῆς μου ἀπεταίνοντο πρὸς τὸν Πλάστην προσπαθοῦσαι νὰ τῷ ἀποδώσωσι πανηγυρικὰς εὐχαριστίας.

Ἀνάπνοαις καὶ εὐτυχίαι! εἶπον στεντορεῖα τῇ φωνῇ. Δυστυχῇ Λοβελὺ, οὐδεμία ἀνάπνοαις, οὐδεμία εὐτυχίαι! ἀπεκρίθη φωνὴ περιπαθής.

Ὑπάρχουσι λοιπὸν ὄντα πάσχοντα! ἀνέκραξα. Ἡ εὐδαιμονία μου ἦτο τοσοῦτο τελεία, ὥστε πᾶσα διαστολὴ αὐτῆς θὰ ἐπλήρου τὴν φύσιν πᾶσιν.

Ἐπλησίασα καὶ εἶδον κατ' ἄκρον ἐπὶ τμήματος βράχου, ἀποσπασθέντος ἐκ τοῦ ὄρους, νέον, ὅστις ἐφάνετο ἡλικίας εἰκοσιπέντε ἐτῶν· ἡ ξανθὴ κόμη αὐτοῦ ἐπιπτεν ἐπὶ

τῶν ὤμων του, ἄνευ μὲν ἐπιτηδεύσεως, ἀλλὰ καὶ ἄνευ ἀταξίας, ἡ δὲ μορφή του ἦτο συμπληρητικὴ ὡς ἡ φωνὴ αὐτοῦ. Μακραί καὶ συχναὶ τριχίπωροι τὸν κατέλαβον, χωρὶς νὰ τῷ ἀφαιρέσωσι τὴν εὐγενῆ καὶ ἀγέρωχον φυσικὴν αὐτοῦ ἐκφοκσιν. Ἐβλεπέ τις εἰς τὴν διατάραξιν τῶν χαρακτηριστῶν αὐτοῦ, ὅτι ἀπέκαμιν ἄλλοτε ἕνεκα τῆς λύπης καὶ τῶν δακρύων, ἀλλ' ἡ φυσιογνωμία του ἐνέφαινε τὴν γαλήνην δυσθυμίας· αὕτη δὲ δὲν ἦτο ἡ σφοδρὰ καὶ ὀρμητικὴ ἐκείνη λύπη, ἥτις μόνη καταβιβρώσκεται, ἀλλ' ὁ χαρακτήρ τῆς μελοχολίας ἐπὶ τάφου στεναζούσης.

Εἶχον καιρὸν νὰ κάμω τὰς παρατηρήσεις ταύτας, διότι παρετηροῦμεν ἀλλήλους χωρὶς νὰ ὁμιλοῦμεν. Συνεπέρανα δὲ ὅτι, ὅταν δύο ἄνθρωποι, οἵτινες μέλλουσι ν' ἀγαπήσωσι, συναντῶνται κατὰ πρῶτον, αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ὁρμῶσιν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν διὰ κινήσεως συγχρόνου, ἐξετάζονται, διακινώσκονται, ἐρωτῶνται ἵνα κρίνωνται. Ἐξετίμησαν τότε τὸν Λοβελὺ εἰς τὴν σιωπηλὴν ἐκείνην μελέτην· εὗρον τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ ἀνέγνωσα ἐν αὐτοῖς ἐκφοκσιν τοσοῦτον εὐγλωττον, ὥστε ἡσθάνθην χωρὶς ν' ἀμφιβάλλω περὶ τούτου ὅτι ἐπλάσθημεν ὁ εἰς διὰ τὸν ἄλλον, καὶ τοῦτο δὲν ἦτο ἀποτέλεσμα ἀβεβαίου προκταλήψεως, ἀλλὰ πεποιεμένης ἀδιστακλεύτου καὶ βαθείας, ἥτις μοὶ ἔλεγε στεντορεῖα τῇ φωνῇ: Ἐναγκαλίσθητι τὸν ἀδελφόν· ἐν ἡ θεῖα Πρόνοια σοὶ ἐξελέξατο.

Τίς ἤθελε τυλμήσει ν' ἀμφιβάλλῃ περὶ αὐτῆς; αὕτη ἐπαρκεῖ ἀφθόνως εἰς πάσας τὰς ἀνάγκας ἡμῶν· ἐθεσεν ἐπὶ τῶν δένδρων τὸν καρπὸν ὅστις μᾶς τρέφει, καὶ ὅστις μᾶς δροσίζει, μᾶς ἐδωκε τὸ ἔριον τῶν ζώων ἵνα ἐνδύωμεθα, τὴν σκιάν τῶν δασῶν, ἵνα προφυλαττώμεθα ἀπὸ τὸν καύσωνα τοῦ ἡλίου· καὶ εἰς τὴν πληθύν ταύτην γενναίων φροντίδων, ἤθελε λησμονήσει νὰ προπαρασκευάσῃ δι' ἡμᾶς φίλον!—

Μὴ ἀπατάσθῃ, διότι ἄνευ σκοποῦ δὲν συνεδύαζε μετὰ τοσοῦτον ἐξόχου συμφωνίας, πάντα τὰ μέρη δύο διαφόρων ὀργανισμῶν, καὶ ἐὰν προσέτι θεωρήσῃτε τὸ σύστημά μου ὡς τὸ παράδοξον καρδίας, ἥτις ζητεῖ νὰ προσκολληθῇ εἰς τὴν ζωὴν διὰ τοῦ ἡδυτέρου τῶν δεσμῶν... Ναί, θὰ ὑπεστήριζον κατὰ πασῶν τῶν ὀνειροπολήσεων τῆς ἀπελπιστικῆς ἡμῶν μεταφυσικῆς, ὅτι ἐκάστοτε ὅτε τὸ δημιουργὸν πνεῦμα σχηματίζει δύο ὄντα συμφωνοῦντα, τὰ προωρίζει εἰς τὸ νὰ ἐνωθῶσι καὶ ἀγαπηθῶσι.

Ἀγνοῶ ἐὰν αἱ ιδέαι τοῦ Λοβελὺ στηρίζωνται ἐπὶ τῶν αὐτῶν συλλογισμῶν, ἀλλ' ἡ ψυχὴ του ἐννόει τὴν ἰδικήν μου· καὶ τὴν αὐτὴν στιγμὴν, ἀμφοτέρω ἐκινήθημεν κίνησιν ἀκούσιον ὁ εἰς πρὸς τὸν ἄλλον, ἵνα ἐναγκαλισθῶμεν. Ταχεῖα σκέψις ὤθησε τὴν πρὸς ἀλλήλους κίνησιν τούτων· ἐν ἐμοὶ ἡ σκέψις αὕτη προῆλθεν ἀπὸ τὴν εὐχρέσκειαν τοῦ κόσμου. Εἰς δὲ τὸν Λοβελὺ παρείχθη ἴσως ἀπὸ τὴν ἀπιστίαν τῆς δυσπιστίας.

Ἐκάθησα πλησίον αὐτοῦ . . . τὸν ἐθεώρουν μετὰ περιπαθείας καὶ ἐπανελάμβανον τοὺς λόγους ἐκείνους μετ' εἰλικρινείας . . .

Οὐδεμία ἀνάπαυσις, οὐδεμία εὐτυχία . . .

Οὐδεμία, ἀπεκρίθη ὁ Λοβελὺ . . . οὐδεμία· τοῦτο εἶναι φρικῶδες ν' ἀπελπίζεται τις οὕτω περὶ τοῦ μέλλοντος, καὶ νὰ μεταχειρίζεται πάσας τὰς πιθανότητας τῆς εὐτυχίας εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ. Ἡ αἴσθησις αὕτη μ' ἐπάγωσε.

Ὁ Λοβελὺ παρετήρησε τοῦτο καὶ συνεκινήθη ἐκ τοῦ οἴκτου μου. Ὑπέφερα πολὺ προσέθεσεν, ἀλλὰ δὲν ὑποφέρω πλέον! . . . Καὶ προσεπάθησε νὰ διαβιβάσῃ εἰς τὴν ψυχὴν μου μερίδιμα παρήγορον, ὥσπερ ζήτων συγγνώμην διότι μ' ἐλύπησε.

Ἀγαθὲ Λοβελὺ! Εἶναι βάρβαρον νὰ ἐρωτᾷ τις τοὺς δυστυχεῖς, καὶ ν' αὐξάνῃ πληγὰς αἰματηρὰς εἰσέτι, δι' ἀπερισκέπτου οἴκτου· ἀλλὰ βλέμματά τινα ἔχουσι ἱσημασίαν ἐκτενεστέραν ἢ ἅπασι αἱ λέξεις τῶν ἡμῶν διαλέκτων, καὶ ὁ Λοβελὺ μὲ ἐνόησεν.

Ὑπέφερα πολὺ, ὑπέλαβε διασταυρῶν τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἐξωγκωμένου αὐτοῦ στήθους, καὶ ὑψὼν βραδέως τοὺς ὀφθαλμούς του· εἰς τὰς πόλεις καὶ αἱ ἡδοναί, ὡς ἀγοράζομεν διὰ μεγάλης τιμῆς, δὲν εἶναι οἱ δυσειδεῖς σκελετοὶ ὑπὸ δαπανηρὰ ἐνδύματα. Ἐξήτησα ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἄλλας, ἀλλ' ἡ καρδίᾳ μου ἀπλῆ καὶ εὐπιστος οὐσα, ἐπροδόθη . . .

Ὁ Ὁρως! . . . ἐπρόφερε τὴν λέξιν ταύτην στεναζῶν· ἡ μορφὴ του ἦναψε, οἱ ὀφθαλμοὶ του περιεπλανῶντο, οἱ μῦς του συνεστάλησαν, καὶ ἡ φωνὴ του ἐσβύσθη εἰς τοὺς λυγμούς.

Καὶ ἡ φίλια, εἶπον θέτων τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τῆς ταχύτατα παλλούσης καρδίας αὐτοῦ . . .

Μένουσι φίλοι εἰς τοὺς πάσχοντας; Εἶπεν ὁ Λοβελὺ.

Ὡ! ἐὰν ἦμην φίλος του;

Εἶμαι ἤδη· ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν δὲ τοῦ Λοβελὺ ἔπεσε δάκρυ θερμὸν ἐπὶ τῆς χειρός μου.

Ἐννοήσαμεν ἀλλήλους καὶ οὐδὲν εἶχομεν νὰ μάθωμεν.

* *

Ἡ ΜΗΤΗΡ τοῦ Λοβελὺ μᾶς ἐξέπληξε, διότι ἐξήτει τὸν υἱὸν τῆς μετὰ φιλοστόργου ἀνησυχίας, καὶ ὅτε τὸν παρετήρησεν, ἤλθε πρὸς αὐτὸν χωρὶς νὰ μὲ ἴδῃ, ὅπερ μὲ εὐχαρίστησε πολὺ, διότι ἡ ἡδεὶς αὕτη διάχυσις τῶν ἀγνοτέρων αἰσθημάτων δὲν ἐπιθυμεῖ μάρτυρας.

Ὁ Λοβελὺ ὑπερεπλήρωσε τὴν μητέρα αὐτοῦ θωπειῶν.

Τὸ θέαμα ἐκεῖνο μὲ συνεκίνησε μὲν ἀλλὰ δὲν μὲ ἐξέπληξε, διότι οἱ δυστυχεῖς ἀγαπῶσι περισσότερον, ἢ μελαγχολία εἶναι φιλοστοργότερα τῆς χαρᾶς· ἂν ὅμως ἡ μελαγχολία δὲν εἶναι ἡ χαρὰ τῶν μὴ ἐχόντων πλέον τοιαύτην.

Πόσον συνεκινήθη ἐὰν ἡ θεία ἰσχὺς μὲ μετέφερε τὴν

στιγμὴν ἐκείνην εἰς τὰ γόνυ τῆς μητρός μου μὲ πόσῃ γλυκύτητι ἤθελον τὰ περιπτύξει. Πόσον ἤθελον ἐντυπώσει ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτῆς ἀσπασμούς σέβας ἐμφανόντας! Ποτὲ δὲν ἀναστέναξα μετὰ περισσοτέρως πικρίας διὰ πόθους, δι' οὓς διετάραξα ἐνίοτε τὸν ὕπνον μου!

Ποτὲ δὲν ἠσθάνην ζωηρότερον τὴν γλυκύτητα τῆς θελητικῆς ἐκείνης εὐσεβείας, ἥτις θὰ ἦτο εὐτυχία, ὅταν ἡ εὐγνωμοσύνη δὲν ἤθελε γείνει καθήκον. Πόσον οἰκτεῖρω τὸν δυστυχῆ τοῦτον, ὃν ἡ καταιγὶς τῆς ζωῆς μακρὰν τῆς φιλίᾶς τῶν πατρικῶν αὐτοῦ ἐστιῶν παρέσυρε, καὶ ὅστις ἐγκατελείφθη μόνος εἰς κόσμον ἄγνωστον! ὅταν ἡ καρδίᾳ του κατατραυματισθῇ ὑπὸ τῆς λύπης, καὶ θὰ ἀγνοῇ ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει, θὰ εἴπῃ θὰ ἐκλινον τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ κόλπου τῆς μητρός μου! . . . καὶ θὰ ὀδύρηται διότι τὸν κατέλιπε, καὶ θ' ἀποθάνῃ ἴσως χωρὶς νὰ δυνήθῃ ν' ἀναψύξῃ τὸ αἷμά του δι' ἀσπασμοῦ σωτηρίου!

— Ὡ μῆτερ μου!

Ἡ μήτηρ τοῦ Λοβελὺ ἐξεπλάγη ἐκ τῆς ἀκουσίου ταύτης ἐπιφωνήσεως, καὶ ἐστράφη πρὸς τὸ μέρος ἐνθα ἐκαθήμην.

Ὁ χαρακτήρ τῆς ἀγαθότητος ἦτο ἐσφραγισμένος εἰς τὴν φυσιογνωμίᾳ αὐτῆς διὰ τρόπου τοσούτου σεβαστοῦ, ὥστε τὸ αἶσθημα, ὅπερ ἡ θέατης ἐγέννησεν ἐν ἐμοί, προσμυίαζε, χωρὶς νὰ σκεφθῶ τοῦτο, πρὸς τὴν ἀνάμνησιν τῆς μητρός μου.

— Ἐγερθεὶς δὲ προσέκλινε. Ἐνα μόνον υἱὸν ἔχετε; τῇ λέγω.

(ἀκολουθεῖ)

ΤΟ ΚΑΚΟΠΑΙΔΟΝ

(Ἐκ τῶν τοῦ Andersen.)

Ἐσπέραν τινα χειμερινήν, καθ' ἣν τὸ ψῦχος ἦτο δριμύτατον καὶ ἡ βροχὴ ραγδαιατάτη, γεγηρακώς τις ἐν ποιητῆς ἐκάθητο ἐν τῇ ἀγροτικῇ του καλύβῃ παρὰ τὴν ἐκ πλίνθων ἐστίαν του, καὶ ἦτο λίαν εὐχαρὶς διότι ἐθερμαίνετο καὶ διότι ἐβράζον τὰ μῆλα του.

«Μὲ αὐτὸν τὸν ἀθλιὸν καιρὸν ὅλοι ὅσοι εὐρίσκονται ἔξω θὰ βραχῶσι καὶ θὰ κρυώσωσι!» ἔλεγεν, ἐπειδὴ ἦτο καὶ λίαν φιλεύσπλαγχνος.

«Ὡ! ἀνοιξόν μοι! Κρυώνω, καὶ εἶμαι κάθυγρον! ἐφώναξεν αἰφνης ἔξω μικρὸν παιδίον. Ἐκλαίει καὶ ἐκρούει τὴν θύραν, ἐνῶ ἡ βροχὴ ἐπηυζάνετο καὶ ἡ θύελλα μετὰ πατάγου διεχέετο εἰς τὰ παράθυρα.

«Ἀχ! δυστυχὲς πλάσμα;» εἶπεν ὁ ποιητῆς, καὶ ἡγέρθη ἵνα ἀνοίξῃ τὴν θύραν. Ἰστατο ἐκεῖ μικρὸν τι παι-